

Landbrukskontoret i Lillehammerregionen
Vestringsvegen 8
2651 ØSTRE GAUSDAL
Att. Sigbjørn Strand

Deres referanse
Vår referanse 2018/3411-3 433.52 BBD
Saksbehandler Benedicte Broderstad, tlf. 61266055
Avdeling Miljøvern avdelingen

Dato 11.06.2018

Iverksettelse av skadefellingstillatelse på 1 bjørn i Øyer kommune

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir Fylkesmannen fellingstillatelse på en - 1 - bjørn i Øyer kommune fra 9. juni – 12. juni 2018 kl 1200.

Bakgrunn

Fylkesmannen viser til telefonhenvendelse fra Landbrukskontoret i Lillehammer regionen v/Sigbjørn Strand 9. juni ca kl. 2100. Det ble søkt muntlig om fellingstillatelse på bakgrunn av skader av bjørn på en sau i nærheten av Ostadsætra. Sauen ble funnet skadet 9. juni og skadene var 2-3 dager gamle. SNO bekreftet at skadene var forårsaket av bjørn.

Lovgrunnlaget

Lov av 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift av 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets beslutning i saken.

Formålet i naturmangfoldloven (§ 1) lyder:

«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivarettatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal likevel avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på en annen måte eller i et annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 5. Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet.

Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse. Vedtaket gjelder uttak av bjørn, og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Fylkesmannen anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Fylkesmannen legger til grunn at denne beslutningen blant annet bygger på kunnskap om bjørnens bestandssituasjon. Utgangspunktet for beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet er at beslutningsgrunnlaget skal være best mulig, jf. Naturmangfoldloven § 8.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, der følgende fremgår:

Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

«Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse- innlandsfisk b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (...) Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. (...)»

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

«Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter. Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.»

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

«I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. Det skal være 3 årlige ynglinger av ulv innenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv(...)».

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.»

Rovviltforskriftens § 9 (Fylkesmannens myndighet til iverksetting av betinget skadefelling):

Fylkesmannen kan av eget tiltak eller etter søknad fatte vedtak om iverksetting av felling for å forhindre fremtidig skade innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnden, jf. forskriften § 8, eller Miljødirektoratet, jf. § 13. Fylkesmannen kan delegere sin myndighet til iverksetting av slik felling til kommunen i særskilte tilfeller.

Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan, jf. forskriften § 6. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til

- a) områdets betydning som beitemark*
- b) skadenes omfang og utvikling*
- c) potensialet for fremtidige skader*
- d) muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak.*

Felling skal være rettet mot bestemte individer. Vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Det kan knyttes nærmere vilkår til fellingstillatelsen, herunder at bestemte typer dyr skal være unntatt, at felling skal foretas av nærmere bestemte personer, samt metoder for felling. Det kan også gis bestemmelser om dekning av påløpte utgifter i forbindelse med felling. Felling og forsøk på felling i henhold til denne bestemmelsen gjennomføres uavhengig av grunneiers jaktrett, jf. viltloven § 35.

Etter § 9 i rovviltforskriften kan Fylkesmennene gi tillatelse til felling for å forhindre framtidig skade innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemndene, jf. forskrifta § 8. Rovviltnemnda i region 3 har vedtatt en skadefellingskvote for bjørn på 2 dyr, etter vedtak av 3. mai 2018. Det er pr i dag ikke felt dyr av denne kvoten.

Politiske og forvaltningsmessige rammevilkår

Fylkesmannen viser til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn ble etter behandling i St.meld. nr. 15 (2003-2004) satt til 15 årlige ynglinger, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften § 3. Etter Stortingets gjennomgang av rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), ble det bestemt at bestandsmålet for bjørn skal endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. Det nasjonale bestandsmålet for brunbjørn er fordelt på 4 av 8 forvaltningsregioner for rovvilt, jf. rovviltforskriften § 4. I region 3 (Oppland) er det ikke mål om ynglinger av bjørn. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften og gjennom den regionale forvaltningsplanen for rovvilt i region 3. Hele Oppland er beiteprioritert område mht. til bjørn og etter forvaltningsplanen skal det være en lav terskel for å ta ut bjørn som gjør skade.

Om bestandssituasjonen for brunbjørn

Offentlige avgjørelser som kan få følger for naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Fylkesmannen vil vise til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3.

Rovdata har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt, og Rovdata er den sentrale leverandøren av data om status og utvikling i rovviltbestandene til alle forvaltningsledd. Rapporteringsfristen for overvåking av brunbjørn er 1. april hvert år. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåka ved å analysere DNA fra innsamla ekskrement og hår. De analyserte prøvene med DNA gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelinga mellom hanner og binner. Bestandsmålet er gitt i tallet på årlige ynglinger.

Registering av hvor mange binner som reproducerer hvert år, er i motsetning til de andre artene mer krevende for brunbjørn. Dette bl.a. fordi det er krevende å skille ungehull fra hverandre samtidig som det går flere år sammen med mordyret. Overvåkningen har derfor tatt i bruk en ny metode, som er utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. I 2017 ble det mest sannsynlig født i underkant av 7 kull i Norge (NINA Rapport 1494, 2018).

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 125 ulike brunbjørner i 2017, 55 binner og 70 hanner. Binner ble i samsvar med tidligere DNA-undersøkelser, bare påvist i avgrensede og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag og Hedmark. Tallet på 125 ulike individ er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en har lyktes i å samle materiale etter alle individ i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområda kan derfor stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

Kjent avgang av brunbjørn i Norge i 2017 var totalt 9 bjørner, mens det i 2016 var en kjent avgang på totalt 8 bjørner. Så langt er det felt 3 bjørner etter vedtak fra Miljødirektoratet i år. Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastningen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke begrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke

registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig, jf § 8. Etter Fylkesmannens syn er ikke dette tilfelle i denne saken.

Fylkesmannens vurdering

Brunbjørn er fredet etter lov 29. mai 1981 om jakt og fangst av vilt (viltloven) og naturmangfoldloven. Samtidig er det slik at brunbjørn volder skade på husdyr- og tamreinnæring. For blant annet å hindre skade på husdyr og tamrein kan rovvilt felles med hjemmel i naturmangfoldlova § 18 første ledd b). Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, jf. rovviltforskriften §§ 9 og 13, mens regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt (gaupe), jf. rovviltforskriften §§ 10, 11 og 13.

Jf. rovviltforliket punkt 2.2.19 skal soneinndelinga forvaltes tydelig. Det følger av forvaltningsplanen i region 3, føringer i brev fra LMD og MD av 28. juli 2006, og rovviltforliket av 2011 punkt 2.2.19 at i de områder som blir definert som prioriterte beiteområder skal en kunne regne med at rovvilt ikke vil være til hinder for tradisjonell drift med dyr på utmarksbeite. En av forutsetningene for uttak er at bjørnen representerer et potensiale for skade av et visst omfang.

Om situasjonen

Den registrerte skaden er av SNO vurdert å være 2-3 dager gammel, dvs ikke helt fersk. Ut fra kjennskap til særlig hannbjørnenes vandringspotensial første halv del av sommeren, kan den skadevoldene bjørnen i løpet av kort tid være langt unna der den har gjort skade. Etter Fylkesmannens vurdering vil det likevel være et visst potensiale for ytterligere skader i den nærmeste tiden framover. Det er mye sau på utmark i området, totalt i Øyer kommune er det sluppet ca 7000 sau/lam på utmarksbeite, og det aller meste av dette er på Øyer østside. Ut fra vandringsmønsteret for bjørn i juni ser vi grunnlaget for å ha en avgrenset fellingstillatelse i tid, med en tilsvarende avgrenset ramme for godtgjøring av jegere.

I region 3/Oppland er det ikke mål om yngling av bjørn, og terskelen for felling av bjørn er følgelig lavere her enn i områder hvor det er vedtatt av bjørnen skal yngle. Alle bjørner som tidligere er dokumentert i Oppland ved DNA-analyser er hannbjørner. Dette indikerer en meget liten sannsynlighet for å felle binner. Ut fra de påviste skadene samt det framtidige skadepotensialet, finner Fylkesmannen det riktig å iverksette skadefellingstillatelse på 1 bjørn. Uttak av en bjørn i dette området vurderes ikke å være til skade for bjørnebestandens overlevelse, eller å komme i konflikt med det nasjonale bestandsmålet for bjørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004) og rovviltforskriften §§ 3 og 4. Vi vurderer at det ikke finnes andre tilfredsstillende løsninger enn felling så sant denne bjørnen viser seg å ha tilhold i området over tid. Sanking av dyr eller andre tiltak utover forsterket tilsyn, mener vi på denne tiden av året ikke er realistisk.

Konklusjon

Med bakgrunn i en helhetlig vurdering av situasjonen, anser Fylkesmannen at det ikke foreligger annen tilfredsstillende løsning i det aktuelle området enn felling av en -1 - bjørn.

Med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 18 første ledd b) og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, gir Fylkesmannen etter en samlet vurdering fellingstillatelse på en – 1 – bjørn i Øyer kommune.

Følgende vilkår er knyttet til iverksettelse av fellingstillatelsen:

1. Fellingstillatelsen gjelder i Øyer kommune.
2. Fellingstillatelsen er gitt til Øyer kommune v/Landbrukskontoret i Lillehammer regionen. Kommunen oppnevner fellingslag og fellingsleder, og skal ha oversikt over alle personer som deltar på fellingslaget. Alle deltakere i fellingslaget skal være kjent med dette brevets innhold, samt de generelle gjeldende bestemmelser i rovviltforskriften og forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst.
3. Det settes en økonomisk ramme for fellingstillatelsen på **kr 15 000,-** som skal dekke timesats pr jeger (kr 1600,-) samt arbeidsgiveravgift og feriepenger. I tillegg kan det brukes inntil **kr 5 000,-** til dokumenterte utgifter i forbindelse med iverksettelse av fellingstillatelsen. Øyer kommune v/Landbrukskontoret for Lillehammerregionen er ansvarlig for budsjettet og sender refusjonskrav for sine utgifter til Fylkesmannen i Oppland. Etter endt fellingsforsøk skal kommunen innen 3 dager sende en foreløpig oppstilling av forbruket.
4. Tillatelsen gjelder i tidsrommet 9. juni – 12. juni 2018 kl 1200.
5. Ved felling skal det benyttes våpen og ammunisjon godkjent for storviltjakt, jf. forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst, fastsatt av direktoratet den 22. mars 2002, jf. § 15 og 16.
6. Bjørn felt i medhold av denne tillatelsen er Viltfondets eiendom. Ingen kan derfor på noen måte gjøre seg nytte av felt dyr uten nærmere samtykke fra Fylkesmannen/Miljødirektoratet.
7. Felling eller forsøk på felling av bjørn skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen, Miljødirektoratet og Statens naturoppsyn. Den som feller dyr skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og skytter skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller fylkesmannen.
8. Dersom bjørn skadeskytes plikter de ansvarlige å gjøre det de kan for å avlive dyret snarest mulig. Skytter plikter å forvise seg om påskutt dyr er truffet eller ikke. Ved skadeskyting skal skytter uten opphold underrette Fylkesmannen og nærmeste politimyndighet. Fylkesmannen avgjør videre gjennomføring og avslutning av ettersøk. De som har deltatt i forsøket på felling skal uten godtgjørelse bistå forvaltningsmyndighet eller politimyndighet i det videre ettersøk.
9. Fellingsforsøk og felling i henhold til denne tillatelsen kan skje uten hensyn til grunneierretten, jf. lov om jakt og fangst av vilt § 35.
10. Binne og unger i følge er ikke omfattet av denne tillatelsen.
11. Fylkesmannen kan til enhver tid trekke tilbake fellingstillatelsen.

Klage

Vedtaket kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. Forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Fylkesmannen, jf. § 32.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum e.f.
avdelingsdirektør

Benedicte Broderstad
rådgiver

Etter våre rutiner er dette brevet godkjent og sendt uten underskrift.

Kopi til:

Ringebu kommune	Hanstadgate 4	2630	Ringebu
Statens	Postboks 5672 Sluppen	7485	Trondheim
Naturoppsyn			
Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM